

Avsender: Opppegård Historielag, Postboks 12, 1411 Kolbotn.

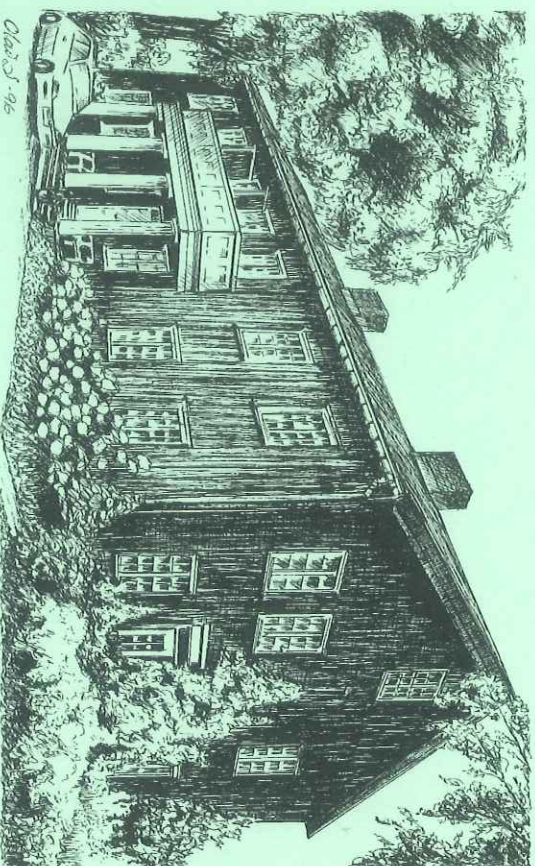
Minneord ved Eivind Barcas bortgang

Kort tid før medlemsbladet går i trykken, fikk vi vite at Eivind Barca har gått bort. Dette rammer oss alle både følelsesmessig og praktisk. Eivind var et sterkt engasjert menneske, som ikke kunne unngå å påvirke oss alle, men sitt engasjement for historie generelt, og for lokalhistorie spesielt. Han var svært kunnskapsrik, og hans råd og bidrag var særdeles verdifulle i Historielagets arbeid. Eivind Barca var toneangivende da Opppegård Historielag ble stiftet i 1986. Han hadde allerede da arbeidet med organisasjonen i flere år. Han skrev kommunens historie ved 50-årsjubileet på 1960-tallet.

Vi lyser fred over Eivind Barcas minne

Styret i Opppegård Historielag

Vi kommer tilbake med en fylldigere omtale av Eivinds lange virke for lokalhistorien i neste nummer av bladet.

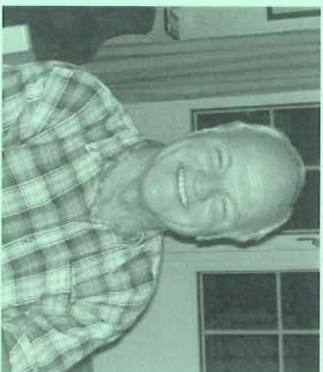

Opppegård Søndre

Tegning av Olav Skogseth

Søndre Opppegård (Yppigard, Uppigard, Oppigard, Oppgarden, Opppegard, Store Opppegård, Opppegård Søndre), Gnr/bnr 36/1. En av de 17 middelaldergårdene som er illustrert i Opppegårds kommunevåpen. Gårdens navn har gitt navn til sognet (som en del av Nesodden herred i sin tid) og til kommunen. Gården ligger like sør for Opppegård kirke på Svartskog, og er den største gården i kommunen med 400 mål innmark og 3000 mål skog. Eiendommen ble opprinnelig utskilt fra Fåle lenger sør, og ryddet 2-300 år e.Kr. Nye gårder ble skilt ut både på 7-800-tallet og ca. år 1000-1100 e.Kr.

Oppegård Historielags styre:

Leder: Egil Wenger

Tlf.: 66 80 27 89 / 97 74 90 02

E-mail: egil@wenger.no

Styremedlemmer:

Siri Iversen (kasserer)

Randi Skjerven (sekretær)

Bjørn Engebretsen

Geir Bage-Skarheim

Revisor: Elisabeth Storløkken

Valgkomité: Marita Huseby, Karsten Høy og Kari Hattestad

Redaksjonskomité: Odd Ståle Indreide og Egil Wenger.

Lederen har ordet.

På tampen av sitt 24. leveår, er Oppegård Historielag avgjort i sin beste alder. Tingene som bør skje, de skjer etter behov. For tiden har vi ikke saker som står helt i stampe, selv om vi nok synes det går litt tregt iblant. Det er nå engang kulturminnevemnets vesen. Vi må være både utholdende og stedige. På det området kan vi bare kaste et blikk tilbake på de som har styrt Historielaget før oss. De har stått på, som oftest vunnet viktige poeng, av og til ikke. Det er bare å bøye nakken i ærbødighet for den arbeidsinnsatsen Eivind Barca har representert for Historielaget siden starten, og før det. Eivind døde 10. august – se omtalen om ham et annet sted i bladet. Med vilje, stedighet, og av og til "list og lempe", skal vi nok greie å følge opp Eivinds lange og sterke innsats.

24 år, ja – det betyr at vi går inn i vårt 25 år i 2011. Det vil si, 25 år etter den formelle etableringen, i november 1986. Vi må ikke glemme at de virkelige pionerene allerede hadde jobbet i 3-4 år i en interimorganisasjon. Men, det er nå engang den formelle stiftelsen som gjelder. Det betyr at vi vel bør gjøre oss noen tanker om vi skal feire eller ikke. Styret har så smått tatt opp dette. Først og fremst bør vi vel få satt opp en slags jubileumsberetning. Vi har tatt noen innledende kontakter for å få i gang noe. Så bør vi vel invitere medlemmene på en fest? Ja, kanskje det, en gang senhøstes neste år? Hvis det er noen som har ideer til andre arrangementer, vil vi gjerne høre om det.

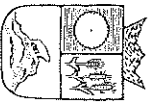
Tidligere styrer har i ganske stor grad konsentrert innsatsen omkring veiføringen gjennom Oppegård, og det rett nok. Oppegård er, og har alltid vært, en gjennomfærtskommune. Men vi har da minner etter fast bosetting og stedbundne aktiviteter også. Vi har så smått begynt å peke på dem. For eksempel ved merking av kulturminner i opplegget til Skautraver'n. I noen grad lar vi plakaten stå, så blir det en markering av kulturminnet, i hvert fall i noen få år. Nytt av året er samarbeid med kommunens frivillighetsorganisasjon "Forum for Natur og Friluftsliv", om å etablere et sett av turforslag i kommunen, da også med informasjon om interessante steder man passerer på slike turer. Mange av dem kommer til å være kulturminner i utmark. Vi skal nok sette opp info-tavler.

Ellers holder vi det gående med flere aktiviteter, engasjementet i Gjersjøelva Natur- og Kulturpark, hvor vi er mest engasjert i utstillingene i Langbygningen. Ære være Maria Huseby for at utstillingene er blitt så bra som de er. Utstillingene har representert en slags "ny giv" for aktivitetene i elva, også for interessen for demonstrasjon av oppgangssaga.

Som vanlig har vi oppfordringer til å delta i flere av de aktivitetene Historielaget har på gang, eller har planer om å dra i gang. Vi har så pass mange jern i ilden at det er behov for at flere deltar, så vi kan få fart på planene om temngrupper som kan arbeide brukbart selvstendig på sakene. Det nyeste er vel styrets sonderinger av muligheter for å få ny giv i arbeidet med å skrive gårds- og slekthistoriene på våre 17 middelaldergårder.

La oss si vel møtt på arrangementene våre utover høsten, se oversikten bak i bladet.

Egil Wenger

OPPEGÅRD HISTORIELAG

Referat fra årsmøtet i Opppegård Historielag 10.mars 2010, Grendehuset, Opppegård

Dagsorden

1. Godkjenning av innkalling. Valg av møteleder, referent og 2 medlemmer til å undertegne protokollen

Innkallingen til årsmøtet ble godkjent. Medlemsbladet som ble sendt ut til alle medlemmer i februar, inneholder årsberetning og et forkortet regnskap.

Leder Egil Wenger ble valgt til møteleder, sekretær Siri Iversen ble valgt til å skrive referat. Til å undertegne protokollen ble Marita Huseby og Johs. Andersen valgt.

2. Godkjenning av årsberetningen

Årsberetningen var sendt ut på forhånd. Egil Wenger gikk gjennom årsberetningen punktvis. Aktivitetene i 2009 var i høy grad knyttet til kommunens markering av Kulturminneåret og samarbeid med Gjernsølvprosjektet og andre aktører, med bl.a. heving av stokkaåten, åpning av museet i Langbygningen og forestillingen Barfoientenes jul med Tone Holte som høydepunkter. Årsberetningen ble godkjent.

Styret la frem en handlingsplan som legger vekt på fortsatt arbeid med registrering av kulturminner i utmark samt satsning på informasjons- og formidlingsarbeid. Historielagets rolle i utviklingen av museumsdriften og formidlingen i Langbygningen ser ut til å kunne bli stadig mer omfattende. Stokkaåten er overlatt i Follo museums varetekt inntil videre og gjennomgår konservering som vil ta lang tid. Handlingsplanen ble tatt til etterretning.

3. Godkjenning av regnskap for 2009

Thea W Sundt gikk gjennom regnskapet. En korrigeret balanse delte ut på møtet. Historielaget har en god økonomi som bygger på kalendersalget. Laget gikk med solid overskudd også i 2009. Laget er det nest største historielaget i Follo med 320 medlemmer.

Regnskapet ble godkjent.

4. Fastsettelse av kontingent for 2011

Det var ikke kommet inn forslag om kontingentøkning og det ble besluttet å beholde samme årskontingent - kr 150,-.

5. Budsjett for 2010

Sammen med forslag til budsjett ble forslag til disponering av lagets overskudd ble fremlagt. Budsjettet ble godkjent.

6. Forslag

Det var ikke kommet inn forslag til behandling på årsmøtet.

7. Valg av leder, styremedlemmer, revisor og valgkomité

Valgkomiteen har bestått av Marita Huseby, Egil Bakke og Odd-Ståle Indreide.

Det nye styret består av følgende personer

Leder	Egil Wenger	gjenvalg 1 år
Styremedlem	Randi Skjerven	ny, 2 år
Styremedlem	Geir Baggé-Skarheim	ny, 2 år
Styremedlem	Bjørn Engebretsen	ikke på valg
Styremedlem	Siri Iversen	ikke på valg
Revisor	Elisabeth Storlækken	gjenvalg, 1 år
Valgkomité	Marita Huseby, Karsten Høy og Kari Hattestad	

Avtroppende styremedlemmer Kari Hattestad og Thea Wenche Sundt fikk blomster og en stor takk for innsatsen for Opppegård historielag. Det nye styret konstituerer seg og fordeler oppgaver på første styremøte.

Årsmøtet hevet.

Siri Iversen, referent, (sign.) Marita Huseby (sign.) Johs. Andersen (sign.)

Etter årsmøtet:

Nye æresmedlemmer

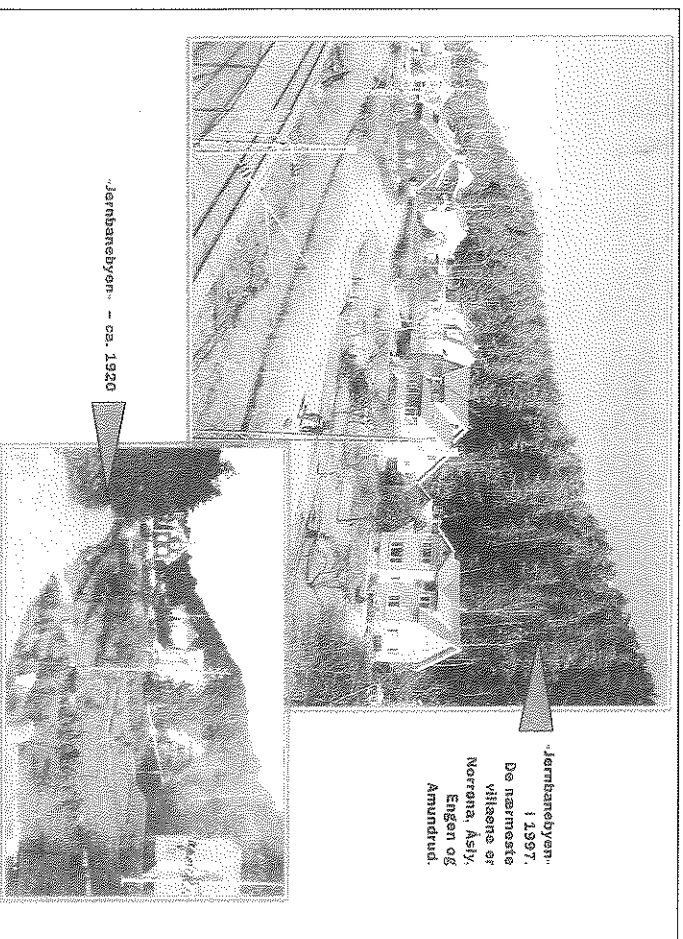
Styret hadde besluttet å tildele æresmedlemskap til Mollie Bjørgaas og Kjell Dybdahl for langt og trofast engasjement i Opppegård historielags tjeneste. Diplom og gave i form av dreide treboller laget av Jon Harald Sjødal ble overlevert de nybakte æresmedlemmene.

Foredrag om gruve drift i Opppegård

Etter en kort pause med servering, fikk de ca. 30 oppmøtte medlemmene presentert et meget interessant foredrag av Bjørn Egil Jensen. Han fortalte om gruve drift i Opppegård. Han har undersøkt flere kilder vedrørende fem gruver i og like utenfor Opppegård kommunes grenser (Kjærnes i Ås) og funnet mange nye opplysninger om gruve driften som foregikk på det meste på 1700-tallet, men som aldri var noen økonomisk suksess. Foredraget inspirerte til videre undersøkelser og det ble yret forslag om å se nærmere på noen av gruvene som eget prosjekt i Kulturminner i utmark-gruppa. Bjørn Egil fikk blomster for sitt glimrende foredrag og ble samtidig oppfordret til å skrive en artikkel om emnet, f.eks. med tanke på publisering i medlemsbladet, og kanskje i regionale publikasjoner.

”Jernbanebyen” – boligbyggehistorie i Oppegård.

Under innsamlingen av stoff til kalenderen 2010, fikk vi bl.a. tak i en artikkel om historien omkring etableringen av ”Jernbanebyen” rett nord for Kolbotn sentrum. Vi fikk ikke plass til artikkelen, men vi synes at stoffet likevel er interessant historisk. Derfor gjengir vi artikkelen slik den ble skrevet av Willy Østberg i 1997 til bruk i boligbyggelaget medlemsblad ”Oppegård Bo”. Vi har imidlertid tatt ut omtalen av de enkelte eiendommen mot slutten av teksten.

”Jernbanebyen” i 1997. De nærmeste villiene er Norøna, Åsly, Engen og Amundrud.

”Jernbanebyen” - ca. 1920

Av: Willy Østberg

«Jernbanebyen»

Oppegårds første boligbyggelag?

Oppegård Boligbyggelag markerte sitt 50 års jubileum i 1996, men boligbyggelagsideen i Oppegård er eldre enn som så. Ca. 30 arbeidere ved statsbanens verksted meldte seg interessert i byggerforeningen og gjennom om å sette opp boligene. Deretter ble det inngått en avtale med byråsjefen for statsbanen, hr.

”Oppegård Boligbyggelag markerte sitt 50-års jubileum i 1996, men boligbyggelagsideen i Oppegård er eldre enn som så.

Allerede i 1912 ble det etablert en byggerforening blant arbeiderne ved Norges Statsbaners verksted, med det formål å skaffe sine medlemmer et hjem. Den 14. oktober 1912 kjøpte foreningen i alt 24 mål tomt av daværende gårdbruker Trygve Hansen på Kullebunnd gård. I protokollen for byggerforeningen kan man lese at: ” husstieforholdene i Kristiania i det siste har utvirket til at bli forvillet, baade m.h.t. stigningen i leieprisene og vanskelighetene at faa hus.”

Ca 30 arbeidere ved statsbanens verksted meldte seg interessert i byggerforeningen, og gjennom byråsjefen for statsbanen, hr. Sommerfeldt, fikk de ordnet et lån til ”byggepenger”, som det står i protokollen. Av kjøpekontrakten går det frem at prisen for 24 mål var 12.000 kroner. 2.000 kroner skulle betales kontant og resten over 10 år i like store halvårlige avdrag. Så snart tomtespørsmålet var klart og kjøpekontrakten underskrevet, tok byggerforeningen kontakt med arkitekt E. Nilsen, som regnet utkast til fire forskjellige husstyper som parselleierne kunne velge mellom. Pris pr tegning var 50 kroner. Deretter ble det inngått en avtale med byggermester Johansen fra Ås om å sette opp boligene.

Byggingen startet våren 1913, og det siste huset sto innflyttingsklart til jul 1915. Flere av husbyggerne hadde valgt en husstyp som egnet seg til utleie av annen etasje, og noen bygde også et anneks på tomten som ble leid ut til enlige eller familier. Husnøden var som sagt stor i de dager. Som vanlig den gang fikk hver villa sitt navn, og i jernbanebyen finner vi villaavn som Sundby, Gutu, Norøna, Åsly, Engen, Almely, Enebo, Linnestad, Solseter, Amalensborg, Amundrud og Jahren. Grunnen til at bebyggelsen ble kalt ”Jernbanebyen” var fordi det kun var ansatte ved jernbanen som bygde og bodde der.

I kjøpekontrakten mellom Trygve Hansen og Norges Statsbaners verksteds byggerforening kan vi bl.a. lese følgende: ” Vei til parcellen har kjøperne ret til fra hovedveien over gardeplassen paa pladsen Holter og siden over jernbanebroen ved samme plads. Parcellen skal villamessig bygges, og der ma paa denne ikke drives lanthandleri, restaurant, industriel eller annen bedrift, der ved lugt eller larm kan virke generende for nabobebyggelsen. Parcellen skal holdes inngjerdet av kjøberne. Kjøberne har ret til 4 m lang strandlinje ved Kullebunnavannet. Ligesaa har kjøperne ret til at legge vannledning fra Kullebunnavannet til parcellen ad korteste vei.”

Det var mange praktiske gjøremål som styret sto overfor de første årene. Selv om man hadde rett til å legge vannledning fra Kolbotnavannet, fant man dette både for dyrt og tungvindt. Isteden engasjerte byggerforeningen den kjente syenske Marcello Haugen (han var også jernbanemann) fra Lillehammer til å finne vann. På hans anvisning ble det gravd to brønner og lagt vannledning ut til veien. Her ble det montert håndpumpe, hvor beboerne kunne hente vannet sitt i bøtter. Senere fikk de fleste lagt inn vann fra disse to brønnene med håndpumpe og utslagsvask på kjøkkenet.

Veisporsmålet var en annen oppgave å ta fatt på. Etter forhandlinger med Trygve Hanssen, fikk man lov til å få veitulløsning sydover mot stasjonen. Denne veien ble bygd på dugnad.

I 1915 var det ikke elektrisk strøm i Oppegård. Den kom først i 1917, og jernbanen var en av de første områder som fikk innlagt elektrisitet.

Oppegård kommune ble som kjent uskilt fra Nesodden i 1915, og var en fattig kommune hvor oppgavene sto i kø. Derfor var det kjærkomment med innflytting av nye familier til kommunen. Disse jernbanearbeiderne i jernbanen var kjærkomne skattebetalere til den nye kommunen. Selv om inntekten kanskje ikke var av de største, så var den sikker. De hadde en fast og sikker jobb i staten, mens mange av innbyggerne i Oppegård var husmenn, skogsarbeidere eller andre med bare tilfeldig arbeid og som dermed også var usikre skattebetalere.

Kullebunden var langt på landet for mange, og flere av de 30 som hadde meldt seg interessert hadde trukket seg på grunn av avstanden til Kristiania. Men de fleste syntes det gikk greit å bo her ute og samtidig arbeide i Kristiania. Dette var også blitt lettere etter at Kullebunden hadde fått egen stasjon i 1912 og dermed flere toganger. Dessuten hadde jernbanearbeiderne gratis reise på toget for seg og sin familie.

På det 24 mål store arealet ble det utparsellert 12 tomter og oppført 12 villaeier."

Så langt direkte sitert Willy Østberg.

På begynnelsen av 1950-tallet ble Holteveien forlengt for videre utbygging, og boligområdet lengst nord, med bl.a. rekkehusene og sideveien lenger opp i skrånningen på Rikeåsen, ble bygd. To av husene i Jernbanen, nærmest Kolboen sentrum, ble revet i 1980, som følge av veitunnelen som ble bygd gjennom Rikeåsen. Disse husene inneholdt i sin tid både distriktslegens kontor og apotek. På tomra nærmest tunnelåpningen hadde Prosten sin omdelingsavdeling i nesten 10 år. I dag er det klubblokaler for Røde Kors her.

Jernbanen har satt sitt spesielle preg på Kolboen sentrum gjennom snart 100 år, og selv om de fleste husene gjennom tiden er påbygd eller på andre måter forandret, så har området sitt særpreg og sin spesielle historie. "Villa Jahnren", som ble omtalt i kalenderen for 2010, troner høyt i terrenget mot øst, og er like forandret utvendig.

LJANSELVA - OGSÅ INTERESSANT FOR OSS - VANDRINGER MED ARNE SUNDE FRA SØNDRE AKER HISTORIELAG

Aktivitetsgruppa med Bjørn Engebretsen i spissen hadde satt oss i sving med ny vandring i Ljanselva nedre løp, 18. mai i år. Egentlig var dette tur nr. 10 i Ljanselva, siden vi hadde gjort umna strekningen fra Haukeo og ned til brufestene etter Ljansviadukten høsten 2009. Med en så engasjert guide som Arne Sunde, og med så mye kulturminner som knytter seg til Ljanselva, var det rimelig at vi måtte ta en ny tur i den aller nedreste delen. I 2009 hadde vi gjort umna stenhvelvbrua på Haukeo, Ljåbru hovedgård, Oldtidsvet- og Kongevetrassen, fesplassen, kruttvetket, husmorskolen, emballasjefabrikken, og Ljansviadukten.

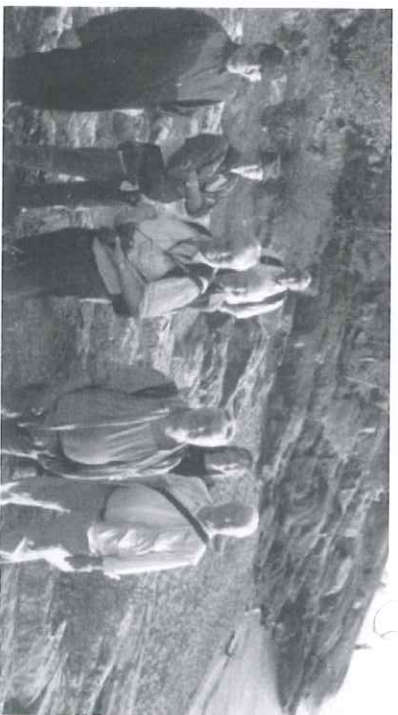
Så det var rimelig at vi denne gang møttes lenger nede i elva – ved Hallagerbanen - for å gjøre umna den aller nedreste delen av elva. Vi fra Oppegård Historielag fikk selskap av en gruppe fra en veitaranvogklubb, og ble dermed til sammen 25-30 personer som foretok en fin vandretur langs Ljanselva. Den første skikkelige sommerdagen var kommet, med 25 varmegrader.

Turen begynte med inspeksjon av laksetrappa under tunnelen nord for Hallagerbanen. I Ljanselva på Akersiden var det på 16 og 1700-tallet ikke mindre enn 3 flomsager. Med e utgangspunkt i Hallagerjordene, ovenfor og litt sør for elva (rester etter et Øvre Ljan?), fikk vi vite at Max Mannus hadde våpenlageri dette området under krigen.

Vi gikk så Gamle Bunnelfjordveien fram til Store Ljan gård hvor hovedbygningen ennå kunne vise frem bygningdetaljer helt fra 1720-tallet. Etter Svartedauen lå alle gårdene i distriktet øde, tomme og fraflyttet. Det skulle gå 250 år før gårdene ble ryddet igjen. Danskekongen trengte penger. Gårdene ble avhendet til rike byborgere som kunne innfri kongens forlangender. Det vokste opp en omfattende sagbruksdrift i Ljanselva, som på Akersiden hadde 3 fossefall. Bare på ett år ble det den gang eksportert 3150 "bord" til Nederland. Men hvert 10. "bord" av dette skulle leveres til kongen. Fra Store Ljan kom vi ned til Gamle Mossevei, og gikk fram til brua over E18, omtrent der Lusefjembekken i sin tid rant ut i Ljanselva idet den gjorde en skarp sving vestover på sin ferd ned mot Fiskvollbukta. Midtveis ned mot elveutløpet kunne vi fremdeles ane rester av fangeleien som under krigen lå like nord for Ljanskollen, ved elveutløpet. Bygningene den gang var såkalte "Nissen-brakker". Takene hadde først avrundet form, men ble fort forbedret med skikkelig saltak.

AKTIVITETER HØSTEN 2010

Tid	Tiltak	Sted
Onsdag 1. september kl. 18.00	RUSLETTUR rundt Tussefjern, nordstover først. Avstikker på sydsiden til steinhelvbrn i Tussebekken (Skt). Ta på godt skotøy.	På badeplassen på Oppegård-sida.
Søndag 25. september kl. 18.00.	RUSLETTUR på Oldtidsveien sørover fra Bålerud til Sjedal (også ned til jerngruva?), Veien ble påvist og gjennomgått sommeren 2008/2009. Ved bløtt føre går vi Framveien sørover. Retur langs Sjødalsveien. Turen gjentas fra vår-programmet, da den ble avlyst på grunn av dårlig vær.	P-plassen v/Oppegård kirke, Svartskog.
Onsdag 20. oktober kl. 19.00	FOREDRAG om utvandringen til Amerika fra 1600-tallet, med vekt på nordmenns roller i den amerikanske borgerkrigen, v/Torbjørn Greipsland.	Grøndehuset, Oppegård. Enkel bevertning.
Søndag 28. november kl. 12.00	BYTUR til Akershus Festning. Vi tar en rundtur på hele festningsanlegget (unntatt museene, som vi har besøkt før). Pause, med kafé-besøk underveis?	Off. kommunikasjon eller privatbil. Parkering ved festningsporten
Torsdage: 9. september 14. oktober 11. november 9. desember	Kursvelder for opplæring av interesserte aktører i bruk av www.lokallhistoriewiki.no .	Biblioteket, Kolben. Alle dager kl. 18 – 21.
Aktivitene vil som vanlig bli forsøkt omtalt nærmere i Lokalavisen Oppegård og i Østlandets Blad etter hvert som tiden nærmer seg.		

Helt ute ved fjorden, innerst i Fiskvollbukta, åpnebare igjen vannet fra Ljanselva seg for oss, etter å ha gått i tunnel helt oppe fra området ved Hallagerbanen. Hele denne strekningen går altså laks og sjørørret opp for å komme seg oppi åpent elveløp ovenfor.

Tyskerne hadde planer om store kaianlegg i Hvervenbukta. Her skulle det bli en oljehavn med 3 store oljetanker innsprengt i fjellet på oversiden av lindallen som en gang førte til Stubljan hovedgård fra nord. Dette var i 1944, og planene ble ikke realisert. Men vi kan idag se de 3 utsprenge hulrom mot øst i Ljanskollen. Mot øst – på andre siden av E18, kan vi også se åpningen inn til fjellhallene under Holmliaplatået, som var ment å motta oljen videre.

Lindallen som viste gjester vei inn mot hovedgården fra nord, står der den dag i dag. Den er over 200 år og vitner til oss om fordums storhet.

Randi Skjerven.

Sekretær Oppegård historielag

LANGBYGNINGEN – skal vi dra lasset sammen?

For å drive, vedlikeholde og forhåpentligvis utvikle videre det lokallistoriske museet ved Mosseveien (som akkurat der er omdøpt til Ljansbrukveien) har vi et stort behov for flere hender, og vi ber deg sterkt vurdere om du kunne ha anledning til å hjelpe. Oppgavene er mange og varierte – gressklipping og rydding/beskjæring av busker samt enklere arbeid innendørs som vedlikehold, diverse montering og noe rengjøring. Det er også et ønske om kaffekoking og vaffelsteking noen dager i sesongen. Ikke minst er behovet for flere omvisere stort. Videre er det planer om å utvide museet og da trenger vi mannskap til renoveringen.

Ta kontakt – så lager vi lister over hvem som kan bidra med hva. Arbeidet er ikke mer omfattende og forpliktende enn du selv vil – bare det å ha en e-post/ring-liste med mulig hjelpere ville være fantastisk!

Marita Huseby.

Sagmesterveien 53, 1414 Trollåsen

Tlf.: 97 52 60 61 Mail-adresse: m-huseb@online.no